

Raisio kaupungin hankintaohje

Kaupunginhallitus

25.6.2018

Sisällysluettelo

1 Yleistä.....	5
1.1 Hankintaohjeen soveltamisala ja rakenne	5
1.2 Hankintaorganisaatio	5
1.3 Esteellisyys.....	6
1.4 Hankintatoiminnan periaatteet.....	6
1.5 Laatuvaatimukset	6
1.6 Saatavuus ja varastointi.....	7
1.7 Kynnysarvot	7
1.8 Hankinnan ennakoidun arvon määrittäminen	7
1.8.1 Yleisperiaatteet.....	7
1.8.2 Erityistilanteet	8
1.9 Hankinnat sidosyksiköltä	9
1.10 Hankinnat yhteishankintayksiköltä	9
2 Kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen toteuttaminen	10
2.1 Hankintamenettely.....	10
2.2 Suorahankinnat	11
2.3 Hankinnasta ilmoittaminen	12
2.4 Tarjouspyyntö.....	13
2.4.1 Yleistä.....	13
2.4.2 Hankinnan kohteen määrittely.....	13
2.4.3 Tarjoajan poissulkemisperusteet.....	14
2.4.4 Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset.....	14
2.4.5 Tarjousten vertailuperusteet.....	15
2.4.6 Tarjouspyynnön antaminen ja täsmentäminen	15
2.4.7 Tarjousten antaminen ja lisäkysymykset.....	15
2.5 Tarjousten käsittely	15
2.5.1 Tarjousten avaaminen ja täydennyttäminen	15
2.5.2 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen.....	16
2.5.3 Hankinnan kohteelle ja tarjouksen sisällölle asetettujen vaatimusten täyttyminen	16
2.5.4 Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta	17
2.6 Hankintapäätös ja sen tiedoksianto	17
2.7 Hankinnan keskeyttäminen	18
2.8 Suorahankintailmoitus.....	18
3 Sosiaali- ja terveyspalvelut ja muut erityiset palvelut.....	18
3.1 Yleistä	18

3.2 Käyttäjien tarpeiden huomioiminen	19
3.3 Suorahankintaperusteet erityispalveluissa	19
3.4 Tarjoajan poissulkeminen.....	20
3.5 Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta	20
3.6 Hankintamenettelyä koskeva kertomus.....	20
3.7 Odotusaika.....	20
4 Käyttöoikeussopimukset	20
5 Hankintasopimus	21
5.1 Sopimuksen tekeminen	21
5.2 Sopimuksen sisältö	22
5.3 Hankinnan vastaanotto ja hyväksyminen.....	23
5.4 Sopimuksen päättäminen.....	24
6 Muutoksenhaku hankintalain soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa	24
6.1 Hankintaoikaisu	24
6.2 Valitus markkinaoikeuteen	24
6.3 Kuntalain tai hallintolainkäyttölain mukainen muutoksenhaku	25
6.4 Valvontaviranomainen	25
7 Pienhankinnat.....	25
7.1 Pienhankintojen yleisperiaatteet	25
7.2 Hankintamenettelyt pienhankinnoissa.....	26
7.2.1 Avoin menettely	26
7.2.2 Rajoitettu menettely	27
7.2.3 Kevyt neuvottelumenettely.....	27
7.3 Tavarat ja muut palvelut kuin SOTE- ja ns. muut erityiset palvelut (hankinnat alle 60.000 €)	27
7.3.1 Vähäiset hankinnat - arvo alle 5.000 €	27
7.3.2 Hankinnan arvo 5.000 – 19.999 €.....	28
7.3.3. Hankinnan arvo 20.000 € – 59.999 €.....	28
7.4 Rakennusurakat (hankinnat alle 150.000 €).....	28
7.5 Sosiaali- ja terveysalan palveluhankinnat (hankinnat alle 400.000 €)	29
7.6 Suorat ostot	29
7.7 Sopimus/tilaus.....	30
7.8 Muutoksenhaku pienhankinnoissa.....	30
8 Hankinta-asiakirjat.....	31
8.1 Asiakirjajulkisuus	31
8.2 Hankinnan keskeyttäminen ja tarjousten julkisuus.....	31
8.3 Asiakirjojen säilytys	31

9 Tilaajavastuu	32
10 Voimaantulo	32

1 Yleistä

1.1 Hankintaohjeen soveltamisala ja rakenne

Hankintaohje on kirjoitettu julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) eli niin sanotun hankintalain säännöksiin perustuen ja se koskee 1.1.2017 jälkeen aloitettuja hankintoja. Erityisaloilla tehtäviin hankintoihin sovelletaan lakia vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki, 1398/2016). Sen lisäksi, mitä hankintalaissa säädetään, noudatetaan Raision kaupungin hankinnoissa näitä ohjeita. Hankintaohje on toissijainen voimassaolevaan lainsäädäntöön nähden.

Tätä hankintaohjetta sovelletaan kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, joista on säädetty hankintalain 11 ja 12 luvuissa. Hankintalain säännökset kansallisista hankinnoista ovat hyvin väljät ja hankintayksikölle jää paljon harkinnanvaraa niiden toteuttamisessa. Hankintaohjetta sovelletaan lisäksi pienhankintoihin, joista ei ole säännöksiä hankintalaissa.

Hankintalaissa on määritelty useita poikkeusryhmiä, joihin hankintalakia ei sovelleta. Hankintalakia ei sovelleta mm. seuraaviin hankintoihin, jotka koskevat

- kansallisen kynnysarvon alle jääviä ns. pienhankintoja,
- maan, olemassa olevien rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden hankintaa tai vuokrausta,
- oikeudenkäyntiasiamiespalveluja ja näihin välittömästi liittyviä oikeudellisia neuvontapalveluja,
- omaa työtä,
- sidosyksikköhankintaa,
- hankintaa yhteishankintayksiköltä ja toiselta hankintayksiköltä
- tutkimus- ja kehittämispalveluja, paitsi jos niistä saatava hyöty koituu yksinomaan hankintayksikölle sen toiminnassa käytettäväksi ja jos hankintayksikkö korvaa suoritettun palvelun kokonaan.

Tämä ohje ei koske EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, joita koskien hankintalaissa on tarkat säännökset. Tässä ohjeessa ei käsitellä myöskään erityisalojen hankintalakia.

Kansallisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja käsitellään ohjeen luvuissa 2-6 ja pienhankintoja luvussa 7. Luvut 8-9 koskevat sekä kansallisia että pienhankintoja ja käsittelevät hankinta-asiakirjojen julkisuutta ja säilyttämistä sekä tilaajavastuuta.

1.2 Hankintaorganisaatio

Kaupungin hankintatoimea ohjaa, valvoo ja kehittää Raision kaupungin hallintosäännön nojalla kaupungin hallitus. Hankintapäätöksen tekee se toimielin tai viranhaltija, jolle on hallintosäännössä (8 luku sekä 127 § ja 144 §) tai sen perusteella tehdyllä hallinnollisella päätöksellä annettu päätösvalta hankinta-asioissa. Hankintasopimuksen hyväksyy ja allekirjoittaa yleensä se, jolla on oikeus tehdä hankintapäätöskin.

Kaupunginlakimies neuvoo hankintalain soveltamista ja hankintamenettelyä koskevissa juridisissa kysymyksissä.

1.3 Esteellisyys

Hankinta-asian valmisteluun ja päätöksentekoon osallistuva henkilö ei saa olla esteellinen. Vastaavasti hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn taikka tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

1.4 Hankintatoiminnan periaatteet

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman kokonaistaloudellisesti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä järkeviä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskiuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tätä voidaan edistää antamalla mahdollisuus jättää osatarjouksia tai osittamalla hankintoja järkevästi.

Julkisen hallinnon peruseriaatteita ovat lainmukaisuus, julkisuus, avoimuus, suhteellisuus, syrjimättömyys ja tasapuolisuus sekä verovarojen tarkoituksenmukainen ja tehokas käyttäminen. Periaatteita on noudatettava julkisissa hankinnoissa hankinnan laadusta tai arvosta riippumatta, suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Hankinnat on suoritettava taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyödyntäen. Tarjoajia ja tarjouksia on käsiteltävä näiden periaatteiden mukaisesti hankintaprosessin eri vaiheissa.

1.5 Laatuvaatimukset

Hankinnoille on asetettava riittävät laatuvaatimukset, mutta niitä ei saa asettaa korkeammiksi kuin kulloinkin on tarpeen kyseisen hankinnan kannalta.

Hankinnat on pyrittävä kohdistamaan yleisesti saatavilla oleviin tavaramalleihin ja -laatuihin sekä suorittamaan ne sellaisena ajankohtana ja sellaisissa erissä, että pakkaus-, kuljetus-, huolinta- ja muut hankintakustannukset ovat mahdollisimman alhaisia. Tavaroiden osalta käytetään yleisiä standardeja, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Hankinnoissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan kestävä kehitys, tuotteiden ja niiden pakkauskasvatavien ympäristövaikutukset ja -kuormitukset sekä kierrätysmahdollisuudet elinkaaren aikana. Mahdollisuuksien mukaan hankinnoissa voidaan huomioida myös muita yhteiskuntaan vaikuttavia tekijöitä kuten taloudelliset vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, yritysvaikutukset jne.

Tilaaaja voi edellyttää, että tarjoaja noudattaa tuotteiden valmistuksessa tai palvelujen tuottamisessa yleisesti hyväksyttyä laatu- tai muuta järjestelmää. Tilaaaja voi laatuajärjestelmän sijasta edellyttää muuta dokumentoitua laadunvarmistusta.

1.6 Saatavuus ja varastointi

Jos tavaraa on jatkuvasti kohtuuhintaan saatavissa, oma varasto on rajoitettava niin pieneksi kuin se toiminnan kannalta on järkevää. Hankinnasta ja varastoinnista poikkeusoloja varten (velvoitevarastointi) on säädetty erikseen.

1.7 Kynnysarvot

Hankinnat jakaantuvat

- hankintalain kynnysarvot alittaviin hankintoihin (pienhankinnat)
- kansalliset kynnysarvot ylittäviin, mutta EU-kynnysarvojen alle jääviin hankintoihin (kansalliset hankinnat) sekä
- EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin (EU-hankinnat).

EU-kynnysarvoja tarkistetaan kahden vuoden välein, kun taas kansallisia kynnysarvoja voidaan muuttaa ainoastaan kansallisen lainsäädännön muutoksin.

Hankintalain mukaiset kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa 1.1.2017 lukien ovat:

- 1) 60 000 euroa tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa (poikkeuksena kohdat 3-4);
- 2) 150 000 euroa rakennusurakoissa;
- 3) 400 000 euroa sosiaali- ja terveyspalveluja koskevissa hankinnoissa (liite E kohdat 1-4);
- 4) 300 000 euroa muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa (liite E kohdat 5-15);
- 5) 500 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa.

EU-kynnysarvot ilman arvonlisäveroa 1.1.2018 lukien ovat:

- 221 000 euroa kuntien tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa, ja
- 5 548 000 euroa rakennusurakoissa.

SOTE- ja muilla erityisillä palveluhankinnoilla on ainoastaan ns. erityinen kansallinen kynnysarvo, jonka ylittäessään ne ovat hankintalain piirissä.

1.8 Hankinnan ennakoidun arvon määrittäminen

1.8.1 Yleisperiaatteet

Hankinnan valmistelijan on selvitettävä hankinnan ennakoitu arvo. Hankinnan arvo on laskettava kaikissa hankinnoissa, jotta tiedetään, minkälaisia menettelyjä ja määräaikoja on sovellettava. Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa (27 §). Kokonaiskorvaukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä hankintamenettelyn kuluessa maksettavat mahdolliset palkkiot ja maksut ehdokkaille ja tarjoajille.

- Mikäli kyseessä on useamman hankintayksikön yhteishankinta, hankinnan ennakoitu arvo on kaikkien sopimuskokonaisuuksien yhteenlaskettu arvo.
- Mikäli hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, on kaikkien vastaavien osien ennakoitu kokonaisarvo otettava huomioon hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen kynnysarvon tai EU-kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä.
- Määräaikaisissa sopimuksissa ennakoidun arvon laskennassa on käytettävä koko sopimuskauden voimassaolon aikaista kokonaisarvoa.
- Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa tulee käyttää sopimuksen kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48, jolloin huomioiduksi tulevat neljän vuoden aikana tapahtuvat korvaukset.
- Puitejärjestelyissä ennakoidun arvon laskennassa käytetään puitejärjestelyn keston ajalle suunniteltujen hankintojen enimmäisarvoa.
- Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamiseksi välttämättömien tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön.

Lähtökohtana on hankintayksikön oma arvio hankintasopimuksen arvosta. Toisaalta hankintayksikön on asianmukaisesti ja riittävän tarkasti asiaa selvittäen arvioitava hankinnan arvo, sillä jos arvo on laskettu perusteettomasti väärin ja toteutuneiden tarjousten hinnat ylittävät merkittävästi hankintayksikön ennakoidun arvion ja kynnysarvo ylittyy, on hankinnasta julkaistava uusi ilmoitus.

Hankintaa ei saa keinotekoisesti pilkkoa eriin tai sen arvoa laskea poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten kiertämiseksi. Vaikka pienhankintoja ei lähtökohtaisesti voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, kysymys hankinnan jakamisesta osiin keinotekoisesti ja lain soveltamisen välttämiseksi on markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva asia.

Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Hankinnan jakamisen osiin tulee perustua todellisiin taloudellisiin tai teknisiin seikkoihin ja hankintayksikön tulee tarvittaessa pystyä näyttämään perusteet toteen.

1.8.2 Erityistilanteet

Käyttöoikeussopimuksista, eräistä palveluhankinnoista ja pitkäaikaisissa hankintasopimuksissa noudatettavista laskentaperiaatteista on säädetty erikseen hankintalain 28–30 §:ssä.

Jos tavarahankinnan kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen, sopimuksen ennakoidun arvon laskennan perusteena käytetään:

- 1) määräaikaisen, enintään 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa tai yli 12 kuukautta voimassa olevan sopimuksen kokonaisarvoa arvioitu jäännösarvo mukaan lukien; tai
- 2) toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitua kuukausiarvoa kerrottuna 48:lla.

Määräajoin uudistettavien hankintojen osalta hankintayksikkö voi tehdä sopimuksen esimerkiksi vuodeksi kerrallaan esimerkiksi logistiikkaan, riskeihin, rahoitukseen tai muihin vastaaviin syihin perustuen. Rahoitukseen liittyvä syy voi olla esimerkiksi, että rahoitusta on myönnetty vuosi kerrallaan ja sen jatkuvuudesta ei ole varmuutta. Hankintoja ei voida kuitenkaan pilkkoa pelkästään siitä syystä, että näin vältetään hankintalain soveltuminen.

Säännöllisesti toistuvien tai määräajoin uudistettavien tavara- tai palveluhankintoja koskevien sopimusten ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) viimeksi kuluneiden 12 kuukauden tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa seuraavan 12 kuukauden aikana tapahtuvat muutokset määrissä tai arvoissa huomioon ottaen; taikka
- 2) niiden hankintojen ennakoitua yhteisarvoa, jotka tehdään ensimmäistä toimitusta seuraavien 12 kuukauden aikana, taikka jos kysymys on yli 12 kuukautta voimassa olevasta sopimuksesta, sitä seuraavan talousarviokauden aikana.

Sellaisissa palveluhankintasopimuksissa, joissa ei ilmoiteta kokonaishintaa, ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä:

- 1) määräaikaissa, enintään 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa voimassaolon aikaista ennakoitua kokonaisarvoa;
- 2) toistaiseksi voimassa olevissa tai yli 48 kuukautta voimassa olevissa hankintasopimuksissa kuukausiarvoa kerrottuna luvulla 48.

1.9 Hankinnat sidosyksiköltä

Hankintalakia ei sovelleta sidosyksiköltä tehtävään hankintaan. Sidosyksikkö on hankintayksiköstä muodollisesti erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö, johon hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö harjoittaa vain hankintalaissa määritellyn osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin määräysvallan omaavien hankintayksiköiden kanssa. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa. (Ks. tarkemmin hankintalain 15 §)

1.10 Hankinnat yhteishankintayksiköltä

Yhteishankintayksikkö on hankintayksikkö, joka hankkii omistajilleen tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita tai tekee näille em. tuotteita koskevia hankintasopimuksia tai puitejärjestelyjä. Yhteishankintayksikkönä toimivan hankintayksikön tulee täyttää hankintalaissa määritellyt edellytykset.

Kun hankintayksikkö hankkii tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita käyttäen yhteishankintayksikköä tai toteuttaa hankinnan käyttäen yhteishankintayksikön hankintalain mukaisesti kilpailuttamaa hankintasopimusta tai puitejärjestelyä, hankintayksikön katsotaan noudattaneen hankintalain kilpailuttamisvaatimusta. Tällöin hankintayksikön ei itse tarvitse enää kilpailuttaa hankintaa hankintalain mukaisella menettelyllä. (20–21 §) Jos yhteishankintayksikön kilpailuttamaan sopimukseen liitytään, sopimuksen ulkopuolisia ns. ohiostoja ei saa tehdä.

On olemassa valtakunnallisia ja paikallisia yhteishankintarenkaita ja Raision kaupunki voi myös itse olla muodostamassa yhteishankintarenkaita.

Hankinnan suorittamisesta yhteishankintana määrätään hallintosäännössä.

2 Kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen toteuttaminen

2.1 Hankintamenettely

Hankintalaissa kansallisen kynnysarvon ylittävät, mutta EU -kynnysarvon alle jäävät hankinnat on jätetty hankintamenettelyn osalta hankintayksikön oman hankinnan mukaan toteutettavaksi (100 §). Hankinnat on kuitenkin pääsääntöisesti kilpailutettava ja hankinnasta on julkaistava ilmoitus Hilma –palvelussa (101 §).

Hankinta toteutetaan aina hankinnan kokoon ja luonteeseen parhaiten soveltuvaa menetelmää hyödyntäen. Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, jotka ovat julkisissa hankinnoissa noudatettavien periaatteiden mukaisia. Nämä periaatteet ovat tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus ja suhteellisuus.

Hankintayksikkö määrittelee itse menettelyn kulun kansallisessa hankinnassa. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Kuvaus tulee esittää siten, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn hankintamenettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman roolinsa menettelyssä.

Hankintayksikkö voi halutessaan käyttää samankaltaisia menettelyjä (avoin, rajoitettu, neuvottelumenettely jne.) kuin hankintalain EU–kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa (hankintalaki 5 luku) tai mukauttaa niitä.

Hilma-ilmoituslomakkeella kysytään noudatettavaa menettelyä. Jos hankintayksikkö ilmoittaa käyttävänsä jotain tiettyä hankintamenettelyä (rasti esim. avoin menettely -kohtaan), tulee hankinta toteuttaa hankintalaissa ko. menettelyä koskevia (EU-) säännöksiä noudattaen. Hankintayksikkö voi sen sijaan ilmoittaa myös käyttävänsä muuta hankintamenettelyä, jolloin menettelyn kulku on vapaasti valittavissa, mutta se tulee kuvata.

Kansallinen hankinta voidaan toteuttaa avoimen menettelyn kaltaisena, jolloin hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintayksikkö voi lisäksi lähettää tarjouspyyntöjä tunnetuille toimittajille ilmoituksen julkaisemisen jälkeen.

Menettely voidaan toteuttaa myös vaiheittain rajoitetun menettelyn tai neuvottelumenettelyn kaltaisesti. Hankintayksikkö voi julkaista hankinnasta hankintailmoituksen ja halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua hankintamenettelyyn. Ainoastaan hankintayksikön valitsevat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Ehdokkaiden valinnassa käytettävät kriteerit ja tarjouskilpailuun otettavien ehdokkaiden määrä ilmoitetaan etukäteen hankintailmoituksessa.

Hankintayksikkö voi ilmoittaa, että menettely sisältää neuvotteluvaiheen/-vaiheita. Tällöin hankintayksikkö voi neuvotella hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Eh-

dokkaiden valinnassa käytettävät kriteerit ja neuvotteluun otettavien ehdokkaiden määrä ilmoitetaan etukäteen kuten rajoitetussa menettelyssä.

Hankinta on mahdollista toteuttaa myös puitejärjestelyinä. Silloin kyseessä on hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välinen sopimus, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot kuten hinnat ja suunnitellut määrät. Sopimustoimittajat valitaan kilpailutuksen perusteella. Valittavien toimittajien määrä on ilmoitettava ennakkoon hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä vuotta.

2.2 Suorahankinnat

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa suorahankintoihin sovelletaan, mitä hankintalain 40 ja 41§:ssä säädetään eli samoja kriteereitä kuin EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Suorahankinta on mahdollinen muun muassa silloin, jos hankintailmoituksen perusteella ei saatu lainkaan tarjouksia tai ei saatu soveltuvia tarjouksia tai osallistumishakemuksia.

- Edellytyksenä on, ettei tarjouspyynnön ehtoja olennaisesti muuteta
- Tarjousta ei pidetä soveltuvana, jos se on hankintasopimuksen kannalta tarpeeton eikä ilmeisesti täytä hankinta-asiakirjoissa määriteltäviä hankintayksikön tarpeita ja vaatimuksia ilman, että sitä muutetaan olennaisesti. Kysymykseen tulevat lähinnä sellaiset tilanteet, joissa saadut tarjoukset ovat täysin tarjouspyyntöä vastaamattomia.
- Osallistumishakemusta ei pidetä soveltuvana, jos asianomainen toimittaja on suljettava pois tai voidaan sulkea pois pakollisten tai hankinnanvaraisten poissulkemisperusteiden nojalla tai jos se ei täytä hankintayksikön vahvistamia soveltuvuusvaatimuksia.

Suorahankinta on mahdollinen myös silloin, jos teknisestä syystä tai yksinoikeuden suojaamisen vuoksi vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan eikä vaihtoehtoisia ratkaisuja ole.

- Teknisenä seikkana kyseeseen voi tulla esimerkiksi poikkeuksellinen uusi tekninen ratkaisu tai hankinnan kohteen edellyttämä tietty käsityötaito, jota hankinnan toteuttaminen edellyttää.
- Hankintayksikön tulee pystyä osoittamaan, ettei ole olemassa vastaavaa tuotetta tai palvelua, jolla sama lopputulos voitaisiin saavuttaa.
- Yksinoikeuden suojaamisen vuoksi suorahankinta on mahdollinen esimerkiksi silloin, kun hankintailmoituksen julkaiseminen saattaisi paljastaa mahdollisen toimittajan liikesalaisuuden tai muun vastaavan tiedon, jonka paljastuminen aiheuttaisi toimittajalle taloudellista vahinkoa.

Äärimmäinen kiiretilanne voi joskus antaa mahdollisuuden suorahankinnan tekemiseen.

- Kiireen tulee johtua hankintayksikön ulkopuolisista syistä.
- Perusteen on oltava äkillinen ja sellainen jota hankintayksikkö ei ole kohtuudella voinut ennakoida.
- Edellytyksenä suorahankinnan tekemiselle on lisäksi, että hankinnan tekeminen on ehdottoman välttämätöntä.
- Kiire voisi olla kyseessä esimerkiksi äkillisen luonnonilmiön tai onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen korjaamisessa tai ennalta arvaamattoman toiminnoille kriittisen laitteen rikkoutumisessa.

Muita suorahankintaperusteita voivat olla ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen tai se, että hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten. Joissakin tapauksissa lisätilaus on mahdollista tehdä suorahankintana hankintalain 41 §:n mukaisilla perusteilla. Päätös suorahankinnan käyttämisestä on perusteltava, koska tällöin poiketaan hankintalain edellyttämästä kilpailuttamisvelvollisuudesta.

2.3 Hankinnasta ilmoittaminen

Hankintayksikön on toimitettava kansallisen kynnysarvon ylittävästä hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavaksi ilmoitus sähköisesti Hilma-palvelussa suomen- tai ruotsinkielisenä osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta (101 §).

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen lisäksi muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla tai tarjouspyyntöä toimittaa suunnatusti tunnetuille toimittajille ennen kuin se on julkaistu Hilmassa. Hankintailmoitukseen tulee sisällyttää kaikki hankintalain 102 §:ssä mainitut tiedot. Tämä onnistuu käytännössä käytettäessä Hilma-palvelua ja vastattaessa kaikkiin hankintailmoituslomakkeessa esitettyihin kysymyksiin.

Jos hankintayksikkö valikoi ne ehdokkaat, jotka voivat antaa tarjouksia tai osallistua neuvotteluihin, ja asettaa tarjoajien tai ehdokkaiden arvioimiseksi soveltuvuusvaatimuksia, hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa vaatimusten asettamisesta sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla. Hankintailmoituksessa on myös ilmoitettava, rajoitetaanko ehdokkaiden määrää. Hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, mistä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Osa tiedoista voidaan siten antaa tarjouspyynnössä.

Hankintailmoituksessa ilmoitetaan hyväksytäänkö osatarjoukset. Jos tarjouksia saa antaa osista, on syytä ilmoittaa, millä perusteilla eri osien tarjoajat valitaan.

Hankintalaissa ei ole tarkemmin määritelty, minkä pituinen on kohtuullinen määräaika tarjousten tai osallistumishakemusten jättämiselle. Hankintayksikön tulee aina asettaa määräaika hankinnan kokoon ja luonteeseen nähden riittävän pitkäksi. Lähtökohtaisesti määräajan tulee olla vähintään 14 vuorokautta, jotta se on kohtuullinen.

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto tapahtuu hankintayksikön valitsemalla tavalla (sähköisesti tai postin välityksellä). Valittujen viestintävälineiden on oltava yleisesti käytettävissä, eikä välineen valinta saa vaarantaa toimittajien mahdollisuutta osallistua hankintamenettelyyn. Jos hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto (103 §) toteutetaan sähköisiä välineitä käyttäen, tulee sovellettavaksi hankintalain 62 §. Ko. pykälässä on tarkemmat säännökset sähköisten viestintävälineiden käytöstä ja siitä poikkeamisesta.¹

¹ Pykälää sovelletaan hankintayksiköihin siirtymäsäännöksen perusteella vasta 18.10.2018 alkaen.

2.4 Tarjouspyyntö

2.4.1 Yleistä

Tarjouspyynnön laatiminen on kilpailutuksen tärkein vaihe. Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Samoja asioita on mahdollista ilmoittaa usein joko hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoituksessa ilmoitettua.

Tarjouspyyntöön kirjataan:

- hankinnan kohde
- hankinnan kohteelle asetetut laatuvaatimukset
- viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen
- määräaika tarjousten tekemiselle
- osoite, johon tarjoukset toimitetaan
- kieli, jolla tarjoukset on laadittava
- tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset
- tarjoajille asetettavat soveltuvuusvaatimukset (taloudelliset/rahoitukselliset vaatimukset, tekninen soveltuvuus, ammatillinen pätevyys) sekä luettelo asiakirjoista, joilla tarjoaja osoittaa soveltuvuutensa
- kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja suhteellinen painotus tai vaihteluväli
- tarjousten voimassaoloaika
- keskeiset sopimusehdot
- muut olennaiset tiedot, kuten mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä tarjouspyynnöstä ja miten kysymyksiin vastataan

Hankintalaissa ei ole säädetty hankintasopimusten pituudesta. Sopimukset voivat olla joko määräaikaaisia tai toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevia (30 §). Puitejärjestelyissä kyse voi pääsääntöisesti olla enintään neljän vuoden sopimuskaudesta (42 § 5 mom). Tätä voidaan noudattaa lähtökohtaisesti myös muissa hankintasopimuksissa.

Tarjouspyyntöön voidaan liittää tekniset eritelmät, joissa kuvataan hankinnan kohteelle asetettavat tekniset vaatimukset. Niiden on annettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun. Jos tarjouspyyntöasiakirjat sisältävät teknisen eritelmän, sitä ei saa laatia siten, että ainoastaan tietyn valmistajan tuote voi tulla kysymykseen. Tiettyyn tavaramerkkiin viittaaminen on kielletty. Mikäli tuotemerkkiin viittaaminen on välttämätöntä, on mainintaan liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”.

2.4.2 Hankinnan kohteen määrittely

Hankintayksikkö voi itse päättää hankittavan kokonaisuuden. On kuitenkin huomioitava esimerkiksi hankintojen pilkkomisen kielto ja toisaalta mahdollisuus jakaa hankinta osiin.

Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatuun koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankinnan yksityiskohdista. Muuta kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei voida käyttää tarjousten vertailussa, vaikka myöhemmin havaittaisiin, että jonkun yrityksen esittämillä ehdoilla voitaisiin saavuttaa parempi lopputulos.

2.4.3 Tarjoajan poissulkemisperusteet

Hankintalain 80 §:n mukaisia (pakottavasti EU-hankintoja koskevia) pakollisia poissulkemisperusteita sovelletaan Raision kaupungin kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Hankintayksikön on mainittava tämä tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa. Tarjoajalta voidaan vaatia vakuutus siitä, että sitä ei koske mikään pakollinen poissulkemisperuste. Rikosrekisteriote yhtiöstä ja vastuuhenkilöistä voidaan vaatia, jos tästä ilmoitetaan hankintailmoituksessa/tarjouspyynnössä.

Lisäksi voidaan soveltaa hankintalain mukaisia harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita (81§). Jos näin halutaan tehdä, tästäkin tulee mainita tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa.

2.4.4 Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset

Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle. Tarjouspyynnössä asetettujen vaatimusten täytyy olla perusteltuja ja oikeassa suhteessa hankinnan laajuuteen nähden. Voidaan esimerkiksi vaatia tiettyä taloudellista ja rahoituksellista asemaa (vähimmäisliikevaihto, luottoluokitustaso tms.), teknistä suorituskkyä tai ammatillista pätevyyttä (referenssi-vaatimukset).

Tarjoajien soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa voidaan noudattaa, mitä hankintalain 83–86 §:ssä säädetään. ESPD –lomakkeen käyttö ei ole pakollista kansallisissa hankinnoissa, mutta sen mukaisia tarjoajan soveltuvuusehtoja voidaan hyödyntää myös kansallisissa hankinnoissa.

Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouuskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Ehdokkaiden tai tarjoajien kelpoisuuden selvittämiseksi tarjouspyynnössä voi pyytää tarjoajilta mm. seuraavat asiakirjat:

- Todistus siitä, että yritys on kotipaikkamaassaan merkitty ammatti- tai elinkeinorekisteriin (kaupparekisteriote)
- Selvitys siitä, että yritys on merkitty ennakkoperintälain mukaiseen ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja arvonlisäverolain mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
- Viranomaisen antama todistus tai valahtoinen todistus siitä, että yritys on maksanut kaikki lainsäädännön mukaiset veronsa (Suomessa todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus)
- Viranomaisen antama todistus tai valahtoinen ilmoitus siitä, että yritys on maksanut kaikki lakisääteiset sosiaaliturvamaksunsa (Suomessa sisältyy selvitykseen verojen maksamisesta)
- Todistus siitä, että yritys on maksanut kaikki lakisääteiset eläkemaksut
- Selvitys siitä, mitä työehtosopimusta yritys soveltaa tai selvitys keskeisistä työehdoista

Hankintayksikkö voi edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi pyytää ehdokasta tai tarjoajaa osoittamaan rahoituksellisen ja taloudellisen tilanteensa mm. pankin lausunnolla, selvityksellä ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta tai tilinpäätösasiakirjoilla.

Ehdokkaan tai tarjoajan teknisen suorituskkyyn ja ammatillisen pätevyyden osoitukseksi voidaan vaatia esimerkiksi luettelo tarjoajan aikaisemmista kyseisen hankkeen kannalta tärkeimmistä toimituksista (referenssiluettelo), selvitys tarjoajan laadunvalvonnasta tai hankittavaa tavaraa koskevia näytteitä tai selostuksia tai prosessikuvaus tarjotusta palvelukokonaisuudesta.

2.4.5 Tarjousten vertailuperusteet

Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste (halvin hinta, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras) sekä mahdolliset hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävät vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on tarjouspyynnössä määriteltävä ne perusteet, joilla tarjousten vertailu suoritetaan ja hankintapäätös tehdään. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.

2.4.6 Tarjouspyynnön antaminen ja täsmentäminen

Tarjouspyyntö asetetaan sähköisesti kokonaisuudessaan tarjoajien saataville hankintailmoituksen julkaisemispäivästä lähtien joko Hilma-palveluun tai ilmoituksessa mainittuun Raision kaupungin internet-osoitteeseen. Jos jossain tapauksessa ei ole mahdollista asettaa tarjouspyyntöä sähköisesti saataville, tarjouspyyntö on lähetettävä samanaikaisesti kaikille sitä pyytäneille. Jos hankintamenettelyn aikana ilmenee tarve antaa lisätietoja tai täsmentää tarjouspyyntöä, tiedot on annettava kaikille ehdokkaille/tarjoajille samanaikaisesti ja samansisältöisinä. Annetut lisätiedot on dokumentoitava.

2.4.7 Tarjousten antaminen ja lisäkysymykset

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava, miten tarjoukset tulee antaa. Kirjallinen tarjous voidaan pyytää antamaan suljetussa kuoressa viitemerkinnällä varustettuna. Vaihtoehtoisesti voidaan ilmoittaa ohje ja sähköpostiosoite tarjouksen sähköiseksi toimittamiseksi. Sähköpostitse toimitettavia tarjouksia ei saa ohjata toimittamaan henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen.

Tarjouspyynnössä annetaan määräaika tarjousten jättämiselle. Perustellusta syystä voidaan tarjousaikaa pidentää, jos esimerkiksi joku tarjoajaehdokkaista sitä pyytää. Tarjousajan pidentäminen on saatettava kaikkien tarjoajien tietoon alkuperäisessä määräajassa samalla tavoin kuin tarjous on pyydetty.

2.5 Tarjousten käsittely

2.5.1 Tarjousten avaaminen ja täydennyttäminen

Vastaanottajan on kirjattava postitse saapuneet tarjoukset ja merkittävä tarjoukseen saapumisaika ja vastaanottajan nimi. Tietoteknisin menetelmin tehdyt tarjoukset on heti niiden saavuttua suljettava kirjekuoreen, johon merkitään tarjouksen saapumisaika ja vastaanottajan nimi tai muutoin varmennettava tarjousehtojen salaisuus kesken asian käsittelyn. Tarjoukset säilytetään avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka.

Myöhästyneet tarjoukset on aina hylättävä. Jos tarjous on jätetty eri muodossa kuin tarjouspyynnössä pyydettiin, se voidaan hylätä.

Tarjoukset on avattava niin pian kuin mahdollista tarjousajan päätyttyä ilman julkisuutta tilaisuudessa, johon osallistuu vähintään kaksi henkilöä. Tarjouskirjeisiin on merkittävä tarjousten avauspäivämäärä ja avaajien nimikirjaimet.

Avaamisesta on tehtävä pöytäkirja, johon merkitään asian, ajan, paikan, läsnä olevien henkilöiden ja tarjousten jättöajan lisäksi saapuneet tarjoukset, niiden saapumisaika ja muut asiat, jotka ovat tarpeen hankintaa käsiteltäessä. Pöytäkirjan allekirjoittavat läsnä olevat henkilöt.

Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta määrääjässä toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja. Täsmennykselle on asetettava määräaika, johon mennessä täsmennykset tai selvennykset on toimitettava hankintayksikölle.

Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta täydentämään tarjousta, jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat vähäisessä määrin puutteellisia tai virheellisiä. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan yleisiä hankintaperiaatteita (tasapuolisuus, syrjimättömyys, suhteellisuus ja avoimuus). Sallittua on esimerkiksi pyytää tarjoajaa korjaamaan tarjouksessa oleva muotovirhe, kuten puuttuva allekirjoitus taikka täydentämään puuttuva tarjouksen voimassaoloa koskeva tieto. Sallittua on lisäksi pyytää tarjoajaa täsmennyksen hinnoittelua koskeva virhe, kuten väärä valuutta taikka hinnoitteluyksikkö taikka ilmeinen hinnan suuruusluokkaa koskeva virhe kuten pilkkuvirhe. Hankintayksikkö ei voi sen sijaan pyytää täydentämään jotakin olennaista hintatietoa taikka antamaan puuttuvaa selvitystä jostakin tarjousvertailuun olennaisesti vaikuttavasta seikasta.

2.5.2 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen

Tarjousten käsittely on kaksivaiheinen: ensin tarkistetaan tarjoajalle asetettujen vaatimusten täyttyminen ja sen jälkeen tarjoukselle asetettujen vaatimusten täyttyminen.

Hankintalain mukaisia pakollisia poissulkemisperusteita (80 §) tulee soveltaa Raision kaupungin kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, jos sellainen tulee ilmi. Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, jota koskee pakollinen poissulkemisperuste. Rikosrekisteriote yhtiöstä ja vastuuhenkilöistä voidaan vaatia, jos tästä ilmoitetaan hankintailmoituksessa/tarjouspyynnössä. Lisäksi voidaan soveltaa hankintalain mukaisia harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita (81 §).

Ehdokkaalla/tarjoajalla on oikeus esittää näyttöä luotettavuudestaan 82 §:n mukaisesti, jos sitä rasittaa pakollinen tai vapaaehtoinen poissulkuperuste. Hankintayksiköllä ei ole kuitenkaan velvollisuutta vaatia tai pyytää näyttöä tarjoajan luotettavuudesta. Jos hankintayksikkö katsoo näytön luotettavuudesta riittäväksi, se ei saa sulkea ehdokasta/tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

Tarjoajalta on voitu vaatia myös tiettyjen soveltuvuusehtojen täyttämistä. Tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

2.5.3 Hankinnan kohteelle ja tarjouksen sisällölle asetettujen vaatimusten täyttyminen

Seuraavaksi tarkistetaan, täyttääkö tarjottu tuote tai palvelu hankintayksikön asettamat vähimmäisvaatimukset. Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavarán, palvelun tai rakennusurakan olevan hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen.

Hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja sisällöltään vastaamattomat tarjoukset on hylättävä. On kuitenkin huomioitava suhteellisuuden periaate. Jos tarjouksessa oleva puute tai virhe on epäolennainen, tarjousta ei ole pakko hylätä. Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi

pyytää tarjoajaa tai ehdokasta selventämään tai täydentämään tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan hankintalain 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

Tarjoukset on vertailtava niin hyvissä ajoin, että hyväksyminen voidaan saattaa tiedoksi tarjouksien voimausaikana.

2.5.4 Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Tarjousvertailuun otetaan mukaan tarjoukset, jotka täyttävät tarjoajalle sekä hankinnan kohteelle ja tarjouksen sisällölle asetetut vaatimukset. Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Vertailuperusteet on ilmoitettava tarjouspyynnössä ja valinta tehdään ilmoitettuja kriteereitä noudattaen. Vertailusta laaditaan tarjousten vertailutaulukko.

2.6 Hankintapäätös ja sen tiedoksianto

Hankintojen ratkaisuoikeudet on määritelty erikseen Raisen kaupungin hallintosäännössä.

Hankintayksikön on tehtävä perusteltu päätös kaikista ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista. Päätöksestä on käytävä ilmi ainakin ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisen ja tarjouksen hylkäämisen perusteet.

Hankintapäätöksen tulee sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta kuten voittaneen tarjoajan nimi sekä tiedot vertailuperusteiden soveltamisesta. Päätöksessä tulee esittää tarjousvertailua koskevat perustelut sillä tarkkuudella, että tarjoajalle käy ilmi oman tarjouksensa sijoittuminen suhteessa muihin. Vertailuperusteiden soveltamisesta saatu pistemäärä tulisi perustella ja vertailusta tulisi ilmetä, miten kutakin tarjousta on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta. Keskeisimpien perusteiden esittäminen riittää, eikä perustelujen tarvitse olla tarkasti yksilöityjä.

Hankintapäätöstä koskeva pöytäkirja laaditaan noudattaen yleisiä hyvän hallinnon periaatteita. Pöytäkirjasta tulisi hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen ilmetä mm. seuraavat asiat tarvittavin perusteluin:

- hankinnan yleiskuvaus
- hankittava tavara, palvelu tai rakennustyö
- milloin hankintailmoitus on julkaistu Hilma-kanavalla
- käytetty hankintamenettely
- miltä yrityksiltä tarjouksia on pyydetty
- ketkä ovat antaneet tarjouksen
- tarjousten avaustilaisuuden luonne
- tarjoajien kelpoisuus
- yritysten mahdollinen sulkeminen kilpailusta
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus/mahdollinen hylkääminen
- tarjouksia koskeva tarkistusneuvottelu, jos sellainen on poikkeuksellisesti pidetty
- tarjousten vertailu mahdollisine vertailutaulukoineen

- voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyn valinta- ja arviointiperustein
- mahdolliset muut perustelut
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta
- muutoksenhakuohjeet (markkinaoikeus ja hankintaoikaisun käsittelevä toimielin)

Hankintapäätökseen tulee lisätä aina teksti siitä, että hankintasopimus ei synny hankintapäätöksen tiedoksiannolla, vaan edellyttää erillistä kirjallista sopimusta. Hankinta-asiakirjoihin on otettava ehto, jonka mukaan sopijapuolia sitova sopimus syntyy vasta, kun kaikki sopijapuolet ovat allekirjoittaneet sopimuksen tai kun tilaus on tehty.

Hankintapäätökseen liitetään valitusosoitus, jossa selostetaan, miten asia on mahdollista saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi ja hankintaoikaisuohje, jossa selostetaan, miten asia voidaan saattaa uudelleen käsiteltäväksi.

Hankintapäätös annetaan tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintalain mukaan päätös annetaan tiedoksi ensisijaisesti ehdokkaan tai tarjoajan antamaa sähköistä yhteystietoa käyttäen. Viestiin on merkittävä erikseen tieto lähetyspäivästä. Ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan tällöin saaneen päätöksen tiedoksi viestin lähetyspäivänä, jollei asiassa esitetä muuta luotettavaa selvitystä. Toissijaisesti päätös voidaan antaa tiedoksi myös kirjeitse siten kuin hallintolaissa säädetään.

2.7 Hankinnan keskeyttäminen

Hankintamenettely voidaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa ennen hankintasopimuksen tekemistä. Hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Keskeyttämisestä päättää se, jolla on toimivalta päättää kyseisestä hankinnasta. Hankinnan keskeyttämisestä tulee tehdä perusteltu päätös.

2.8 Suorahankintailmoitus

Kansallisen kynnysarvon ylittävistä suorahankinnoista saa hankintalain 131 §:n mukaan tehdä vapaaehtoisen suorahankintailmoituksen. Vapaaehtoisen suorahankintailmoituksen tekeminen Raision kaupungin suorahankinnoista on suositeltavaa silloin kun kyse on hankinnasta, jonka arvo on lähellä EU-kynnysarvoa tai kyse on muutoin merkittävästä hankinnasta, sillä ilmoituksen tekeminen katkaisee muutoksenhakuajan 14 vuorokauden päähän ilmoituksen julkaisemisesta. Jos suorahankintailmoitusta ei julkaista, valituksen tekeminen markkinaoikeuteen on mahdollista kuuden kuukauden kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä.

3 Sosiaali- ja terveystalvet ja muut erityiset palvelut

3.1 Yleistä

Sosiaali- ja terveystalvetjen hankinnoilla tarkoitetaan palveluhankintoja, joiden kynnysarvo on vähintään 400.000 euroa ilman arvonlisäveroa ja muilla erityisillä palveluhankinnoilla palveluhankintoja, jotka ovat vähintään 300.000 euroa ilman arvonlisäveroa.

Sosiaali- ja terveyspalveluista ja muista liitteen E (löytyy hankintalain liitteistä) erityisistä palveluista on säädetty erikseen hankintalain 12 luvussa. Liitteen E mukaisia hankintoja koskee vain yksi kynnysarvo, jonka ylittyessä noudatetaan hankintalain 12 luvun säännöksiä. Liitteen E mukaisissa hankinnoissa ei siten koskaan tarvitse soveltaa EU-hankintoja koskevaa hankintalain II osan sääntelyä.

Menettely etenee pääosin samalla tavalla kuin kansallisen kynnysarvon ylittävissä tavara ja palveluhankinnoissa. Hankintalain 12 luvussa on kuitenkin joitakin palveluiden erityispiirteitä huomioitu erikseen. Liitteen E palveluille on Hilma-palvelussa oma lomakepohja.

3.2 Käyttäjien tarpeiden huomioiminen

Hankintayksikön on hankintalain 12 luvun mukaisissa hankinnoissa otettava huomioon kyseistä palvelua koskeva lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen siten kuin muualla laissa säädetään.

Lisäksi hankinnassa on pyrittävä ottamaan huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät.

Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevan sosiaali- ja terveyspalvelun hankinnassa hankintayksikön on pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

3.3 Suorahankintaperusteet erityispalveluissa

Suorahankinnat on sosiaali- ja terveyspalveluissa ja muissa erityispalveluissa sallittu tavanomaisten tilanteiden (40–41 §) lisäksi erityistilanteissa hankintalain 110 §:n mukaisesti.

Hankintayksikkö voi tehdä yksittäisissä tapauksissa suorahankinnan, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

Tämä suorahankintaperuste on tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa ja vain erityisissä ja poikkeuksellisissa yksittäistilanteissa. Menettelyn käyttöedellytys tulee harkita ja perustella erikseen jokaisen potilaan ja asiakkaan osalta. Asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamisella tarkoitetaan pitkäaikaisen asiakassuhteen jatkamista tilanteessa, jossa aiempi sopimuskausi päättyy ja palvelut kilpailutetaan uudestaan. Tällöin on mahdollista uudistaa yksittäinen asiakas- tai hoitosuhde, jolla on asiakkaana olevan henkilön elämäntilanteessa tai muista henkilökohtaisista syistä erityinen merkitys. Esimerkiksi vanhuksen, vaikeasti sairaan tai kehitysvammaisen henkilön asumispalvelut voivat jatkua ennal- laan. Erityinen suorahankinta on mahdollinen myös lastensuojelullisin perustein lapsen sijoituspaikkaa hankittaessa.

Suorahankinnoista voidaan julkaista suorahankintailmoitus (131 §). Suorahankintailmoituksen julkaiseminen on suositeltavaa kynnysarvon ylittävissä liitteen E palveluhankinnoissa, koska se katkaisee muutoksenhaku- ajan 14 vuorokauden päähän ilmoituksen julkaisemisesta.

Sosiaali- ja terveyspalveluita sekä muita erityisiä palveluhankintoja sekä käyttöoikeussopimuksia koskevat ilmoitukset tulee tehdä käyttäen niille tarkoitettuja lomakepohjia.

3.4 Tarjoajan poissulkeminen

Hankintalain 12 luvun mukaisissa palveluhankinnoissa hankintayksikön tulee soveltaa 80 §:ssä säädettyjä pakollisia poissulkuperusteita ja se voi soveltaa 81 §:ssä säädettyjä vapaaehtoisia poissulkemisperusteita. Ehdokkaiden ja tarjoajien korjaaviin toimenpiteisiin ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamiseen voidaan soveltaa, mitä lain 82–86 §:ssä säädetään.

3.5 Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta

Sen lisäksi, mitä hankintaohjeen luvussa 2 on todettu tarjouksen valinnasta, hankintalain 12 luvun palveluhankinnoissa tulee huomioida seuraava periaate: Jos hankintayksikkö käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

3.6 Hankintamenettelyä koskeva kertomus

Kansallisen kynnysarvon ylittävistä liitteen E palveluhankinnan hankintasopimuksesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin kuin vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Kertomuksen sisällöstä on säädetty hankintalain 124 §:ssä.

3.7 Odotusaika

Hankintasopimus voidaan pääsääntöisesti tehdä aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua hankintapäätöksen tiedoksiannosta (odotusaika). Poikkeukset odotusajan noudattamisesta on säädetty hankintalain 130 §:ssä.

4 Käyttöoikeussopimukset

Käyttöoikeussopimuksen kohteina voivat olla palvelut (palveluja koskeva käyttöoikeussopimus) tai rakennusurakat (käyttöoikeusurakka). Tavarat eivät voi olla käyttöoikeussopimuksen kohteena. Käyttöoikeussopimuksista käytetään usein myös nimitystä konsessio (eng. concession).

Käyttöoikeussopimukset on kilpailutettava hankintalain (ja erityisalojen hankintalain) mukaisesti, mikäli niiden ennakoitu arvo on vähintään 500.000 euroa ilman arvonlisäveroa.

Käyttöoikeussopimuksia koskevat kilpailuttamissäännöt löytyvät hankintalain 13 luvusta. Niihin sovelletaan lisäksi hankintalain yleisiä ja EU-hankintoja koskevia säännöksiä.

Käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden on oltava määräaikainen.

Julkiset käyttöoikeussopimukset ovat hankintasopimusten tavoin vastikkeellisia sopimuksia yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välillä. Toimittajan suoritus hankintayksikölle sisältää urakatyön toteuttamisen tai palvelujen tarjoamisen ja hallinnoimisen. Hankintayksikön suorituksena toimittajalle on yksinomaan rahavastikkeen sijasta kuitenkin joko rakennettavan kohteen käyttöoikeuden siirto taikka palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen osalta palvelujen käyttöoikeuden siirto. Käyttöoikeussopimuksen määritelmään kuuluu myös järjestely, jossa hankintayksikkö siirtää käyttöoikeuden ohella rahavastikkeen tai maksun.

Käyttöoikeuden ohella käyttöoikeussopimuksissa siirtyy joko rakennusurakan toteuttamiseen tai palvelujen tarjoamiseen ja hallinnoimiseen liittyvä toiminnallinen riski. Käyttöoikeuden siirrossa sen saajalle siirtyy myös toimintaan liittyvä taloudellinen riski siitä, ettei kaikkia urakoiden tai palvelujen toteuttamiseksi tehtyjä investointeja ja niistä aiheutuneita kustannuksia saada takaisin tavanomaisissa käyttöolosuhteissa, vaikka osa riskistä jäisikin hankintayksikölle. Mikäli hankintayksikkö vapauttaisi sopimuskumppanin mahdollisista tappioista takaamalla tälle vähimmäistulon, joka olisi yhtä suuri tai suurempi kuin tehdyt investoinnit, ei järjestelyssä siirtyisi lainkaan toiminnallista riskiä, eikä kyseessä olisi julkinen käyttöoikeussopimus. Tällöin kyseessä saattaa olla hankintasopimus. Hankintayksikön yksinomaan korvaama järjestely on kuitenkin katsottava käyttöoikeussopimukseksi, jos sopimuskumppanin urakan toteuttamiseksi tai palvelun tarjoamiseksi tekemien investointien ja urakasta tai palvelusta aiheutuneiden kustannusten takaisin saaminen riippuu palvelun tai kohteen tosiasiallisesta kysynnästä tai tarjoamisesta.

Riskin absoluuttisella määrällä ei ole vaikutusta käyttöoikeussopimuksen määrittelyssä. Sopimus olisi voitava määritellä käyttöoikeussopimukseksi, vaikka riski olisi alun perin pieni. Näin voi olla esimerkiksi hintasäännellyillä aloilla tai aloilla, joilla toiminnallista riskiä rajoitetaan sopimalla osittaisesta korvauksesta tai korvauksesta käyttöoikeussopimuksen päättyessä ennaikaisesti hankintayksiköstä johtuvista syistä tai ylivoimaisen esteen vuoksi.

Käyttöoikeussopimukseen liittyvän toiminnallisen riskin on johduttava tekijöistä, joihin sopimuspuolet eivät voi vaikuttaa. Esimerkiksi hallinnon ongelmiin, toimittajan puutteisiin sopimuksen toteuttamisessa tai ylivoimaisen esteen tilanteisiin liittyvät riskit eivät ole ratkaisevia käyttöoikeussopimukseksi luokittelun kannalta, koska niitä sisältyy kaikkiin sopimuksiin. Toiminnallinen riski on ymmärrettävä riskiksi markkinoiden epävarmuustekijöille altistumisesta. Riski voi liittyä joko kysyntään, tarjontaan tai molempiin. Arvioitaessa toiminnallista riskiä sopimuskumppanin kaikkien investointien, kustannusten ja tulojen nettonykyarvo on otettava huomioon johdonmukaisella ja yhdenmukaisella tavalla.

5 Hankintasopimus

5.1 Sopimuksen tekeminen

Hankintalain mukaisista hankinnoista on hankintapäätöksen jälkeen tehtävä aina kirjallinen sopimus. Hankinta-asiakirjoihin on otettava ehto, jonka mukaan sopijapuolia sitova sopimus syntyy vasta, kun kaikki sopijapuolet ovat allekirjoittaneet sopimuksen tai kun tilaus on tehty.

Hankintasopimus tehdään kirjallisesti pohjautuen hankintamenettelyn asiakirjoihin. Sopimusneuvotteluissa sovitaan aiemmin määräämättä jääneistä yksityiskohtaisista sopimusehdoista ja käytännön toteutuksesta. Sopimuksen laatii hankintayksikkö ja sen allekirjoittaa ratkaisuoikeuden haltija tai muu hallintosäännössä määrätty viranhaltija. Sopimusaikana hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa.

Muutoksenhakumahdollisuudesta johtuen on suositeltavaa odottaa 14 päivän valitus- ja oikaisuvaatimusajan kuluminen ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista. Jos kyseessä on liitteen E mukainen palveluhankinta, jossa on noudatettava 14 päivän odotusaikaa, hankintasopimusta ei saa tehdä siinä tapauksessa, että asia on saatettu valituksella markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Kansallisen kynnysarvon ylittävistä suorahankinnoista saa hankintalain 131 §:n mukaan tehdä vapaaehtoisen suorahankintailmoituksen. Hankintasopimus voidaan tehdä silloin 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta.

Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Väliaikaisessa järjestyksessä toimittajaksi voidaan valita kuka tahansa eli hankintayksikkö ei ole sidottu valitsemaan yhtä tarjoajista tai edellistä toimittajaa.

5.2 Sopimuksen sisältö

Hankintasopimuksessa tulisi määrätä ainakin seuraavista sopimuskohdista:

1. hankinnan laatu ja määrä
2. toimitusaika, -tapa ja -ehto
3. sopimuksen voimassaoloaika
4. hinta, alennukset ja maksuehdot sekä tarvittaessa pakkausta ja alennusta koskevat määräykset
5. ylivoimaisesta esteestä ja siitä ilmoittamisesta
6. viivästymisestä ja siitä ilmoittamisesta
7. muista sopimusrikkomuksista, niistä ilmoittamisesta ja seurauksista
8. viivästyskorosta ja mahdollisesta sopimussakosta
9. takuusta ja sen sisällöstä
10. takuuajan vakuudesta (suuruus ja laatu)
11. vastaanottomenettelystä
12. sopimuksen purkamisesta ja irtisanomisesta
13. erimielisyyksien ratkaisemisesta
14. muista kulloinkin tarpeellisista seikoista kuten esim. valuuttasidonnaisuudesta, varaosien saannista, käytön opastuksesta, rahaliikenteestä ym.

Toimittajalle voidaan ainoastaan poikkeustapauksissa myöntää ennakkoa suoritettavasta maksusta. Ennakko on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on vaadittava riittävä vakuus.

Hankinnan sopimuksen mukaisen täyttämisen varalta voidaan tarvittaessa vaatia vakuus. Tästä pitää olla maininta jo tarjouspyyntöasiakirjoissa. Vakuudeksi voidaan hyväksyä raha- tai vakuutuslaitoksen antama omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus tai tilaajan hyväksymä muu luotettava vakuus.

Hankintasopimukset on suositeltavaa laatia käyttäen hyväksi julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja tai muita hankinnan laadun edellyttämiä palvelu- tai rakennusalan yleisiä sopimusehtoja. Sopimusehtoja käytettäessä on varmistauduttava niiden soveltuvuudesta kyseiseen hankintaan. Kunnallishallinnossa käytetyistä yleisistä sopimusehdoista voidaan mainita:

- JYSE 2014, tavarat ja palvelut
- JIT 2015, ICT-hankinnat

- YSE 2014, rakennusurakkasopimukset
- KSE 2013, konsulttisopimukset
- KE 2008, kone- ja kuljetuspalvelut

Hankintalain 136 §:ssä on määritelty, milloin sopimusmuutosta pidetään olennaisena ja toisaalta millaisia muutoksia sopimukseen on mahdollista tehdä sopimuskauden aikana ilman uutta kilpailutusta. Hankintalain 136 §:ää sovelletaan 12 luvun mukaisesti palveluhankintoihin. Samoja periaatteita voidaan soveltaa muihinkin kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, kun harkitaan sitä, onko sopimusmuutos mahdollista tehdä ilman uutta kilpailutusta. Olennaisena muutoksena pidetään muutosta, jossa hankintasopimus tai puitejärjestely on sen seurauksena luonteeltaan huomattavasti erilainen alun perin tehtyyn sopimukseen verrattuna.

Hankintalain mukaan olennaisena muutoksena pidetään ainakin seuraavia:

- muutoksella otetaan käyttöön ehtoja, jotka, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia,
- sopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty,
- muutos laajentaa sopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti,
- sopimuskumppani, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt sopimuksen, korvataan uudella sopimuskumppanilla.

Sopimuskumppanin alihankkijaa koskevat muutokset ovat kuitenkin mahdollisia ilman uutta hankintamenettelyä, mikäli muutokset eivät vaikuta hankintamenettelyssä asetettujen vaatimusten täyttymiseen tai tarjousvertailun lopputulokseen.

Hankintasopimukseen voidaan tehdä muutos ilman uutta hankintamenettelyä, jos muutos perustuu hankintasopimuksessa mainittuihin ehtoihin. Tämän vuoksi hankintasopimuksen kilpailuttamisen aikana on keskeistä määritellä, miten sopimusta voidaan sopimuskaudella muuttaa.

Hankintasopimusta voidaan myös muuttaa sopimuskaudella, jos kyseessä on jo alkuperäiseen hankintailmoitukseen sisältyneen option käyttöönotto.

5.3 Hankinnan vastaanotto ja hyväksyminen

Tavaraa vastaanotettaessa on sen määrä ja kunto viipymättä tarkistettava. Asennettavan laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu käyttöönottotarkastus, jossa on todettu, että laite on toimintakunnossa ja täyttää sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot.

Toimituksen viivästyessä tai toimittajan syyllistyessä virheelliseen tai sopimuksenvastaiseen toimitukseen taikka jos toimittaja muulla tavoin rikkoo sopimusta, asiasta on viipymättä reklamoitava. Reklamaatio on tehtävä kirjallisesti tai muutoin niin, että reklamaation tekeminen ja sen sisältö voidaan jälkikäteen todistaa.

5.4 Sopimuksen päättäminen

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi irtisanoa hankintasopimuksen päättymään välittömästi, jos:

- 1) sopimukseen on tehty hankintalain 136 §:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen muutos;
- 2) toimittajaa on koskenut jokin hankintalain 80 §:ssä säädetyistä pakollisista poissulkemisperusteista sopimuksen tekohetkellä; tai
- 3) sopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuin on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti Euroopan unionin perussopimusten ja hankintadirektiivin mukaisia velvoitteita.

6 Muutoksenhaku hankintalain soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa

6.1 Hankintaoikaisu

Hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä 90 päivän kuluessa siitä, kun oikaisun kohteena ollut päätös on tehty (132–133 §). Hankintaoikaisu voi perustua virheelliseen lain soveltamiseen tai asiassa ilmenneeseen uuteen tietoon, joka voi vaikuttaa päätökseen.

Hankintaoikaisua voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa. Osapuolia sitova voimassa oleva sopimus estää hankintayksikköä jo sopimusoikeudellisesti muuttamasta yksipuolisesti sopimuksen tekemiseen johtanutta ratkaisuaan. Jos osapuolet kuitenkin irtautuvat tehdystä sopimuksesta sopimusehtojen mukaisesti ja hankintaoikaisulle varattu määräaika on tämän jälkeen edelleen voimassa, voi hankintayksikkö käyttää edelleen hankintaoikaisua.

Asianosaisen on esitettävä hankintaoikaisuvaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon päätöksestä tai muusta ratkaisusta. Muutoksenhaku markkinaoikeuteen voi olla vireillä samanaikaisesti hankintaoikaisun kanssa. Hankintaoikaisun tekee tai hankintaoikaisuvaatimukseen ratkaisun antaa se, jolla on hallintosäännön mukainen ratkaisovalta kyseisen suuruista hankintaa tehtäessä.

6.2 Valitus markkinaoikeuteen

Hankintapäätöksestä tai muusta hankintayksikön tekemästä ratkaisusta, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan, voi valittaa markkinaoikeuteen. Puitejärjestelyyn perustuvasta hankinnasta voi valittaa vain, jos markkinaoikeus myöntää valitusluvan.

Valitus on tehtävä pääsääntöisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja sai tiedon päätöksestä valitusosoituksineen (ks. tarkemmin 147 §).

Muutosta hakevan on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuteen. Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpa-

non taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

6.3 Kuntalain tai hallintolainkäyttölain mukainen muutoksenhaku

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviin asioihin ei voi hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain perusteella. Mikäli valittaja kuitenkin vetoaa julkista hankintaa koskien muun lain kuin hankintalain vastaisuuteen, voi hankinnassa tehtyyn päätökseen hakea muutosta kuntalain ja hallintolainkäyttölain nojalla. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun valittaja vetoaa kunnallisvalituksella kuntalain 97 §:ssä säädettyyn esteellisyyteen tai sosiaalihuoltolain 33 §:ssä säädettyyn sosiaalihuollon saatavuuteen ja saavutettavuuteen julkisessa hankinnassa.

6.4 Valvontaviranomainen

Kilpailu- ja kuluttajaviranomainen (KKV) valvoo hankintalain noudattamista. Jokainen, joka katsoo, että hankintayksikkö on menetellyt hankintalain vastaisesti, voi tehdä KKV:lle toimenpidepyynnön hallintokanteluna hallintolain mukaisesti. KKV voi ottaa asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan.

KKV voi kieltää päätöksellään hankintayksikköä panemasta hankintapäätöstä täytäntöön kokonaan tai osittain, jos se katsoo hankintayksikön tehneen suorahankinnan ilman hankintalain mukaista perustetta. Jos hankintayksikkö antaa kirjallisen sitoumuksen olla panematta päätöstä täytäntöön, KKV voi päättää asian selvittämisen.

KKV voi myös esittää markkinaoikeudelle seuraamusten määräämistä, kun hankintayksikkö on tehnyt EU-kynnysarvot ylittävän hankinnan tai SOTE- ja muiden erityispalveluiden hankinnan tai käyttöoikeussopimuksen suorahankintana ilman hankintalain mukaista perustetta ja jos asiassa on jo tehty hankintasopimus.

KKV voi puuttua hankintayksikön toimintaan myös antamalla hallinnollisia ohjeita, jos hankintayksikkö jättää muulla tavalla noudattamatta hankintalakia.

7 Pienhankinnat

7.1 Pienhankintojen yleisperiaatteet

Pienhankinnoilla tarkoitetaan kansallisen kynnysarvon alittavia hankintoja. Niihin ei sovelleta hankintalakia muuten kuin hankintaoikaisua koskevilta osin (hankintalaki 135 §). Pienhankinnoissa ei ole velvollisuutta julkaista hankintailmoitusta Hilma -portaalissa.

Vaikka pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia, niissä noudatetaan julkisten hankintojen peruseriaatteita, joita ovat avoimuus, suhteellisuus, tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, suunnitelmallisuus, taloudellisuus ja kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen.

Vähäisiä hankintoja lukuun ottamatta pienhankinnatkin tulee pääsääntöisesti kilpailuttaa ja markkinoilla olemassa oleva kilpailu tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Pienhankinnat voidaan kilpailuttaa hankintalainsäädäntöä kevyemmällä ja joustavammalla menettelyllä. Pienhankinta voidaan poikkeustapauksessa

tehdä suorana ostona tietyltä toimittajalta. Hankintamenettelyn tulee olla läpinäkyvää ja tarjoajia on kohdeltava yhdenvertaisesti sekä hyvän hallinnon periaatteita noudattaen.

Pienhankinnoissa hankintamenettelyn valinta on hankintayksikön harkinnassa. Pienhankinnoissakin on yleensä perusteltua noudattaa vastaavankaltaisia hankintamenettelyjä kuin arvoltaan suuremmissa hankinnoissa. Hankinta suoritetaan pääsääntöisesti avointa tai rajoitettua menettelyä noudattaen. Neuvottelumenettelyä ja suoria ostoja ilman tarjouskilpailua käytetään silloin, kun tavanomainen kilpailuttaminen ei ole hankkeen erityinen laatu tai vähäisyys huomioon ottaen perusteltua esimerkiksi kilpailuttamisesta johtuvien kustannusten tai siihen kuluvan ajan johdosta. Käytetyn hankintamenettelyn eri vaiheet dokumentoidaan asianmukaisesti myös pienhankintoja tehtäessä.

Hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman suunnitelmallisesti ja taloudellisesti sekä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankintaa ei saa pilkkoa keinotekoisesti. Toistuvat ja selkeästi pilkotut hankinnat voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, vaikka hankintalain mukainen valitusoikeus ei muuten koske pienhankintoja. On myös huomiotava mahdollisuus toteuttaa toistuvat pienhankinnat käyttämällä yhteishankintayksikön, konsernitoimijoiden, hallinnonalan tai hankintayksikön puitejärjestelyjä.

Tarjoajien kanssa voidaan tarvittaessa käydä neuvotteluja tasapuolisesti. Olennaista on kuvata menettelyn kulku avoimesti hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Tarjoajan valinnassa noudatetaan tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa kerrottuja vertailuperusteita ja valintakriteereitä. Menettely kannattaa aina pitää mahdollisimman yksinkertaisena ottaen huomioon muun muassa hankinnan arvo, laatu ja tunnettu tarjonta.

7.2 Hankintamenettelyt pienhankinnoissa

Menettelytavat määräytyvät ensisijaisesti hankinnan arvon, luonteen ja markkinatilanteen mukaan. Suorat ostot muodostavat aina poikkeuksen yleiseen hankintakäytäntöön.

7.2.1 Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä tarjouksentekijöiden määrää ei ole rajoitettu. Jokainen halukas voi tehdä tarjouksen. Avoimessa menettelyssä hankinnasta ilmoitetaan esim. kaupungin Internet-sivuilla ja/tai Hilma-hankintailmoitusjärjestelmässä. Avoimella ilmoittamisella tavoitetaan toimittajia, jotka eivät ole hankintayksikön tiedossa. Kotisivujen käyttöä suositellaan, koska yleisen avoimuusperiaatteen ja hankintalain perusperiaatteiden mukaan julkisissa hankinnoissa tulee soveltaa avoimuutta. Ilmoittamisen laajuus ja määrä on suhteutettava ilmoittamisesta saatavissa olevaan hyötyyn. Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita ja kun kysymyksessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perusteella.

Tarjouksen tekemiseen on varattava kohtuullinen aika hankinnan luonteesta riippuen esim. 1-2 viikkoa. Tarjoukset tulee toimittaa suljetuissa kirjekuorissa paperiversiona tai sähköisenä versiona väärinkäytösepäilysten välttämiseksi.

7.2.2 Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä pyydetään tarjouksia etukäteen hyväksi ja luotettaviksi arvioituilta vähintään kahdelta - viideltä (2-5) toimittajalta ilman julkista ilmoittelua. Rajoitettua menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun huomiota on kiinnitettävä ehdokkaiden soveltuvuuteen ja kun toimittajan valinta suoritetaan tarjousten kokonaistaloudellisuuden perusteella.

Tarjouksen tekemiseen on varattava kohtuullinen aika hankinnan luonteesta riippuen esim. 1-2 viikkoa. Tarjoukset tulee toimittaa suljetuissa kirjekuorissa joko paperiversiona tai sähköisenä versiona väärinkäytösepäilysten välttämiseksi.

7.2.3 Kevyt neuvottelumenettely

Kevyttä neuvottelumenettelyä voidaan käyttää tilanteissa, joissa hankintatarpeen ratkaisemiseksi löytyy useita vaihtoehtoja (esim. konsulttipalveluissa), hankinta on toteutettava nopealla aikataululla ja hankinta on myös arvoltaan kansallisen kynnysarvon rajoilla. Jos hankintayksiköllä ei ole tietoa tarjoajista, kevyt markkinakartoitus voidaan suorittaa esim. puhelimitse tai etsimällä mahdollisia tarjoajia Internetistä. Ehdokkaiden soveltuvuutta arvioidaan markkinatiedon pohjalta ja neuvotteluihin valitaan vähintään kaksi.

Neuvottelujen pohjaksi on hyvä määritellä hankintaan liittyvät tarpeet ja tavoitteet. Neuvottelut voidaan toteuttaa esimerkiksi puhelimitse ja sähköpostin välityksellä. Neuvotteluista tehdään muistiinpanot ja perustelut, joiden pohjalta hankinta tehdään.

Hankintaprosessi pääpiirteissään:

- 1) Hankinnan kohteen määrittely
- 2) Tarvittaessa markkinakartoitus mahdollisista toimittajista
- 3) Neuvottelut hankinnan toteuttamisvaihtoehtoista esim. puhelimitse ja sähköpostitse
- 4) Tarjoajilta saadut tiedot dokumentoidaan tai pyydetään valitun toteuttamisvaihtoehdon mukaiset kirjalliset tarjoukset toimittajilta
- 5) Hankintapäätös

Seuraavissa luvuissa on kuvattu, millä tavalla erityyppisissä ja arvoltaan erikokoisissa hankinnoissa on **pääsääntöisesti** meneteltävä.

7.3 Tavarat ja muut palvelut kuin SOTE- ja ns. muut erityiset palvelut (hankinnat alle 60.000 €)

7.3.1 Vähäiset hankinnat - arvo alle 5.000 €

Arvoltaan vähäisissä hankinnoissa varmistetaan kustannusten kohtuullisuus. Hintavertailua voidaan tarvittaessa tehdä esimerkiksi selvittämällä hintatasoa puhelimitse tai perustuen lehti-ilmoituksiin tai verkkokauppojen päivähintoihin. Hintavertailu dokumentoidaan. Suora osto on mahdollinen pelkästään hankinnan arvon vähäisyyden perusteella. Alle 5.000 euron hankinnoista ei tarvitse tehdä erillistä viranhaltijapäätöstä.

7.3.2 Hankinnan arvo 5.000 – 19.999 €

Hankinta kilpailutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Kilpailutus tehdään julkaisemalla ilmoitus tai kysymällä hintoja tunnetuilta tarjoajilta joko sähköpostitse tai kirjeitse tai lähettämällä kirjallinen tarjouspyyntö.

Suora osto ilman kilpailutusta on mahdollinen kohdan 7.6 Suorat ostot mukaisilla perusteilla. Hankinnasta tehdään viranhaltijapäätös, se lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankintoaikasuohjeet.

7.3.3. Hankinnan arvo 20.000 € – 59.999 €

Hankinta kilpailutetaan ensisijaisesti julkaisemalla ilmoitus esim. kaupungin verkkosivulla. Vaihtoehtoisesti voidaan lähettää suunnattu tarjouspyyntö ja pyytää kirjalliset tarjoukset 3-5 yritykseltä.

Suora osto ilman kilpailutusta on mahdollinen kohdan 7.6 Suorat ostot mukaisilla perusteilla. Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti. Siinä tulee mainita tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan, tarjouksen valintaperuste ja vertailuperusteet sekä keskeiset hankinnan ehdot kuten toimitusaika ja takuuehdot. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan myös tarvittaessa mahdollisuudesta esittää lisäkysymyksiä, mikäli hankinnan luonne sitä vaatii. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika (yleensä vähintään 1-2 viikkoa) ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjousten saapumisen jälkeen on mahdollista käydä neuvotteluja tarjoajien kanssa.

Voittanut tarjous valitaan niillä kriteereillä, jotka tarjouspyynnössä on ilmoitettu. Vaatimusten asettamisessa huomioidaan suhteellisuuden periaate. Hankinnasta tehdään viranhaltijapäätös, josta tulee käydä ilmi kuvaus hankintamenettelystä, perustelut, hankintahinta ja valintapäätös. Perusteluissa ilmoitetaan ainakin hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Viranhaltijapäätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankintoaikasuohjeet.

7.4 Rakennusurakat (hankinnat alle 150.000 €)

Rakentamishankintojen kilpailuttamistarve on arvioitava tapauskohtaisesti kiinnittäen huomiota hankkeen luonteeseen ja laajuuteen, suunnittelutarpeeseen ja toimintaympäristöön sekä siihen, onko kyseessä uudisrakentaminen vai peruskorjaushanke.

Lähtökohtana voidaan pitää, että alle 50.000 euron rakennusurakat ovat arvoltaan vähäisiä ja riittää, että niissä varmistetaan kustannusten kohtuullisuus. Yli 50.000 euron rakennushankinnat kilpailutetaan. Hankinnasta julkaistaan ensisijaisesti ilmoitus. Vaihtoehtoisesti tarjouspyyntö lähetetään vähintään 3 – 5 tunnetulle tarjoajalle postitse tai sähköpostitse. Suora osto on mahdollinen kohdan 7.6 mukaisia periaatteita noudattaen.

Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti. Siinä tulee mainita tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan, tarjouksen valintaperuste ja vertailuperusteet sekä keskeiset hankinnan ehdot kuten toimitusaika ja takuuehdot. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan myös tarvittaessa mahdollisuudesta esittää lisäkysymyksiä. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika (yleensä vähintään 14 vrk) ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjousten saapumisen jälkeen on mahdollista käydä neuvotteluja tarjoajien kanssa. Voittanut tarjous valitaan niillä kriteereillä, jotka tarjouspyynnössä on ilmoitettu. Vaatimusten asettamisessa huomioidaan suhteellisuuden periaate.

Yli 20.000 euron hankinnoista tehdään päätös, jossa on kuvaus hankintamenettelystä, perustelut, hinta ja valintapäätös. Perusteluissa ilmoitetaan ainakin hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankintoaikasuohjeet.

Hankinnasta laaditaan vähintään kirjallinen pienurakka- tai RT-sopimus.

7.5 Sosiaali- ja terveysalan palveluhankinnat (hankinnat alle 400.000 €)

Alle 400.000 euron jäävät (hankintalain liitteen E) sosiaali- ja terveysalan palvelut kilpailutetaan tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Lähtökohtana voidaan pitää, että alle 20.000 euron sosiaali- ja terveysalan palvelut ovat arvoltaan vähäisiä ja riittää, että niissä varmistetaan kustannusten kohtuullisuus.

Yli 20.000 euron arvoiset hankinnat kilpailutetaan. Tarjouspyyntö lähetetään vähintään 3 – 5 tunnetulle tarjoajalle postitse tai sähköpostitse. Hankinta voidaan myös kilpailuttaa julkaisemalla ilmoitus.

Suora osto on mahdollinen kohdan 7.6 mukaisia periaatteita noudattaen.

Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti. Siinä tulee mainita tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan, tarjouksen valintaperuste ja vertailuperusteet sekä keskeiset hankinnan ehdot kuten toimitusaika ja takuehdot. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan myös mahdollisuudesta esittää lisäkysymyksiä, jos se on tarpeen hankinnan luonne huomioon ottaen. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika (yleensä vähintään 14 vrk) ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjousten saapumisen jälkeen on mahdollista käydä neuvotteluja tarjoajien kanssa. Voittanut tarjous valitaan niillä kriteereillä, jotka tarjouspyynnössä on ilmoitettu. Vaatimusten asettamisessa huomioidaan suhteellisuuden periaate.

Yli 20.000 euron hankinnoista tehdään päätös, jossa on kuvaus hankintamenettelystä, perustelut, hinta ja valintapäätös. Perusteluissa ilmoitetaan ainakin hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankintoaikasuohjeet.

7.6 Suorat ostot

Suora osto (=hankinta tehdään kysymättä tarjouksia tai tarjous pyydetään vain yhdeltä toimittajalta) on pienhankinnoissa mahdollinen, jos hankinnan arvo on vähäinen tai kilpailuttaminen on muutoin epätarkoituksenmukaista. Hankinnan vähäisyys on arvioitava sekä hankinnan arvon että luonteen perusteella. Vähäisen hankinnan suuruutta ei ole laissa määritelty. Vähäisenä voidaan pitää alle 5.000 euron arvoista hankintaa. Tapauskohtaisesti on kuitenkin harkittava, onko syytä selvittää esimerkiksi 2-3 tarjoajalta tilausta varten tuote-, hinta- ja saatavuustiedot.

Suora osto on mahdollista myös silloin, kun tavaran tai palvelun laatu ja hintataso ovat tiedossa (esim. raaka-ainemarkkinoilla noteeratut tuotteet), tai kun hankittavaa tavaraa ei ole muualta saatavissa tai kysymyksessä on hyvin poikkeuksellisen kiiretilanne eikä kiire johdu hankintayksiköstä. Suora osto voi olla perusteltu myös, kun kyseessä on jo hankittuun kokonaisuuteen liittyvä välttämätön lisätilaus. Lisätilausta ei kuitenkaan saa käyttää keinona hankintojen pilkkomiseen kynnysarvojen kiertämiseksi.

Suora osto pienhankinnoissa ei yhtäläisyyksistään huolimatta ole sama asia kuin hankintalain mukainen suorahankinta, jonka käytölle on hankintalaissa säädetty omat perusteet. Hankintalain mukaisia suorahankintaperusteita (40–41 §) voidaan kuitenkin käyttää apuna sen arvioimisessa, onko suora osto mahdollinen. Sosiaali- ja terveystaloudissa suora osto voidaan tehdä myös sillä perusteella, että tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi (110 §). Suora osto on aina perusteltava joko päätöksessä tai erillisessä muistiossa. Suorat ostot ja suorahankinnat ovat aina poikkeus hankintakäyttöön.

Suoralla ostolla ei tarkoiteta tilauksia, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuuluvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen sopimusten puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eivätkä itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä.

7.7 Sopimus/tilaus

Pienhankinnoissa hyväksytyn toimittajan kanssa voidaan hankinnasta sopia käyttämällä kirjallista hankintasopimusta, tilauskirjettä tai suullista tilausta. Sopimustapaa valittaessa on otettava huomioon hankinnan koko ja laatu sekä tarve varmentaa hankinnan asianmukainen toteutuminen. Tilaukseen kirjataan kaikki tilauksen edellyttämät tiedot ja ehdot (esimerkiksi maksuehto, toimitusaika, toimitusehto, laskutusta koskevat tiedot, muut tarvittavat tiedot, kuten JYSE Tavarat 2014 tai JYSE Palvelut 2014 – ehdot tai JIT 2015 yleiset ehdot ja soveltuvat erityisehdot, KSE 2013 – ehdot tai YSE 1998 – ehdot). Tehtyyn tilaukseen on vaadittava kirjallinen tilausvahvistus, ellei tilaus ole vähäinen tai perustu vuosisopimukseen. Pienhankinnasta voidaan tehdä myös sopimus, jos hankinnan arvo on vähäistä suurempi, hankinta tapahtuu pitkän aikavälin kuluessa/kuluttua tai hankintaa ei tehdä käyttäen vakiosopimusehtoja (esim. asiantuntija- ja tutkimuspalvelun hankinta). Lähinnä arvoltaan vähäisissä tai kiireellisissä hankinnoissa tilaus on mahdollista tehdä poikkeuksellisesti suullisesti, jolloin sen tiedot on kuitenkin viipymättä kirjattava yksikön omaan seurantaan esimerkiksi tietojärjestelmään.

Koska hankintaoikaisu ja kuntalain mukainen oikaisuvaatimus ovat mahdollisia myös pienhankinnoissa, on suositeltavaa odottaa 14 päivän oikaisuvaatimusaika päätöksen tiedoksiannosta ennen tilauksen tai hankintasopimuksen tekemistä.

7.8 Muutoksenhaku pienhankinnoissa

Pienhankinnoissa sovelletaan hankintalain 132 §:n mukaista hankintaoikaisua (135 §). Lisäksi sovellettavaksi tulee kuntalain mukainen muutoksenhaku. Pienhankinnoista tehtyjä päätöksiä ei voi saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi.

Hankintalain tarkoittamien asianosaisten osalta hankintalain hankintaoikaisua koskevat säännökset tulevat erityislainsäädäntöön sisältyvinä sovellettaviksi ensisijaisesti. Muiden kuin hankintalain tarkoittamien asianosaisten kuten kuntalaisten osalta käytössä on ainoastaan kuntalain mukainen oikaisuvaatimus. Sekä hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin kunnallisvalituksesta on säädetty eli valittamalla hallinto-oikeuteen.

Valvontaviranomaisen eli Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta ei koske hankintalain ulkopuolella olevia pienhankintoja.

8 Hankinta-asiakirjat

8.1 Asiakirjajulkisuus

Hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Hankinta-asiakirjat tulevat julkisiksi julkisuuslain mukaisesti hankinnan arvosta riippumatta.

Julkisuuslain mukaan viranomaisen laatima tarjouspyyntö tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu (6 § 1 mom 2 kohta). Hankintaa ja urakkaa samoin kuin muuta tarjousten perusteella ratkaistavaa oikeustointa koskeva viranomaisen laatima tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten laatimat selvitykset ja muut asiakirjat tulevat julkiseksi, kun sopimus asiassa on tehty (6 § 1 mom 3 kohta). Hankintapäätös tulee julkiseksi päätöksen allekirjoittamisella tai varmentamisella muulla vastaavalla tavalla. Sama koskee päätöstä tarjoajan tai ehdokkaan poissulkemisesta tarjouskilpailusta sekä päätöstä hankinnan keskeyttämisestä (6 § 1 mom 8 kohta).

Viranomaiselle toimitetut julkista hankintaa koskevat osallistumishakemukset, tarjoukset sekä muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat julkisiksi vasta, kun sopimus tai tilaus asiassa on tehty lukuun ottamatta tarjoajan liike- ja ammattisalaisuuksia koskevia tietoja (7 § 2 mom). Liikesalaisuutena voidaan pitää tietoa, jolla on taloudellista arvoa ja joka ei ole yleisesti tiedossa.

Tarjousten osalta on huomattava, että hankintamenettelyssä asianosaisena olevalla tulee kuitenkin olla oikeus saada tietoa tarjousasiakirjoista esimerkiksi muutoksenhakua varten jo ennen näiden tuloa yleisesti julkiseksi (11 §). Asianosaisella ei ole silloinkaan oikeutta saada tietoa toisen tarjoajan liikesalaisuudesta. Vertailuaperusteena käytetty kokonaishinta ei voi olla liikesalaisuus.

Ehdokkaita on tarkoituksenmukaista pyytää esittämään tarjouksissa ja/tai osallistumishakemuksissa annettavat liikesalaisuuden piiriin luettavat tiedot tarjousasiakirjan liitteissä. Hankintayksikkö arvioi asiakirjojen salassapidon kuitenkin itsenäisesti ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti. Tarjoajan käsitys liike- ja ammattisalaisuuden olemassaolosta ei voi olla ainoa peruste asiakirjojen salassapidolle.

8.2 Hankinnan keskeyttäminen ja tarjousten julkisuus

Jos hankinta päätetään keskeyttää, annetut tarjoukset voidaan pitää salassa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdan perusteella siihen saakka, kunnes hankintayksikkö on tehnyt ratkaisunsa keskeyttämisen jälkeisessä hankintamenettelyssä tai päättänyt luopua hankinnasta. Tarjouksien salassa pitäminen takaa sen, ettei niiden paljastuminen anna etua kilpailijoille uudessa tarjouskilpailussa ja näin ollen estä hankintayksikön mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin.

8.3 Asiakirjojen säilytys

Hankintalain 170 §:ssä todetaan, että hankintayksikön on säilytettävä vähintään hankintasopimuksen keston ajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1 000 000 euroa tavara-hankintasopimuksissa tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10 000 000 euroa rakennusurakkasopimuksissa. Myös arkistolaissa on säädetty asiakirjojen säilyttämisestä.

9 Tilaajavastuu

Hankintojen kannalta olennainen on laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006, tilaajavastuulaki). Tilaajavastuulain mukaan tilaajan tulee ennen vuokratyövoiman käyttöä koskevan sopimuksen tai alihankintasopimuksen tekemistä pyytää sopimuspuoleltaan selvitys lakisääteisten velvoitteiden noudattamisesta ja sovellettavista työehdoista. Selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata laiminlyöntimaksu.

Tilaajavastuulaki koskee yli 9.000 euron arvoista työtä, joka tehdään tilaajaorganisaatiossa tai yli 10 päivän vuokratyötä. Työn tulee liittyä tilaajan työtiloissa tai työkohteessa tavanomaisesti suoritettaviin tehtäviin tai kuljetuksiin.

Tilaajavastuulain mukaan vaadittavat selvitykset ovat:

- 1) selvitys yrityksen merkitsemisestä ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin sekä arvonlisäverolain mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
- 2) kaupparekisteriote
- 3) todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus ja selvitys siitä, että verovelkaa koskeva maksusuunnitelma on tehty
- 4) todistus eläkevakuutusten ottamisesta ja maksujen suorittamisesta
- 5) selvitys työhön sovellettavista työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
- 6) selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- 7) rakentamistoiminnassa lisäksi todistus tapaturmavakuutuksen ottamisesta

Todistukset ja selvitykset eivät saa olla kolmea kuukautta vanhempia.

Tilaajavastuulain velvoitteet tulee huomioida hankintaa tehtäessä ja valmisteltaessa niin, että vaadittavat selvitykset pyydetään viimeistään ennen sopimuksen allekirjoittamista. Lisäksi on suositeltavaa, että tarjouspyynnön yhteydessä pyydetään selvitys vuokratyövoiman ja alihankintatyön käyttämisestä.

10 Voimaantulo

Hankintaohje tulee voimaan 2.7.2018. Hankintaohje korvaa kaupunginhallituksen 14.5.2012 hyväksymät ja 1.6.2012 voimaantulleet Raisen kaupungin yleiset hankintaohjeet ja niitä tarkentavat päätökset.